

עד כאן. ואין נראה כן מדברי הפוסקים אלא אפילו לא אמרו כן אלא בשעת מעשה סומכים עליהם. וגם נהגוהו מיימון (קושטנטינא) פרק ד' (ה"ט) כחזק דמשמע מדברי הר"ף דלא סמכינן אהני אלא אם כן הם מסיחים לפי מומם וכחזו דאין נראה לראב"ה אלא אפילו נמחטוים להעיד נאמנים ז' וכ"כ

[קמח] דנפלה לפי מוכה שחין הוה אמינא דמיפוק בלא חליצה דלדעתא דהכי לא קידשה נפשה מעיקרא אי לאו מטעמא דמינא ניח לה דטב למיחז טן דו וכו' אבל לגבי מומר ליכא למימר הכי דאין סהדי דלא ניחא לה כי יעצרה על דם לטוב עליה כל זמן שהיא נדה. ובהגהות מרדכי (פרק הסולן סי'

שהוא אחיו מאביו (ב): (א) אבל אם נולד אחרי מותו או שהוא אחיו מאמו אינו זוקק אשתו ליבום: ג גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו הרי הם כזרים ואין להם אחוה זה עם זה לענין יבום אפילו אחד מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה (ג) ואפילו הם תאומים ונולדו בקדושה הרי הם כזרים ואין להם אחוה עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה: ד—ה כתב רב שרירא

נמדכי פרק מלות חליצה (סי' נח): (א) וכו' אבל אם נולד אחרי מותו. כבר נתבאר (לפיל ד"ה ומ"ש ונלמ): ומ"ש או שהוא אחיו מאמו. גריש פרק ז' דינמות (יז): מיימון מקלף דאין זוקק ליבום אלא אחיו מאביו אבל אחיו מאמו ולא מאביו לא:

גאון נפלה לפני משומד כיון שהורתו ולידתו בקדושה הן זקוקה ליבום ומתענגה עד דחליץ לה. (ז) ורב יהודה כתב אי כד נסבה בעלה (ה) הוי יבם משומד לא בעיא חליצה מיניה ואם היה הבעל משומד ויושבת תחתיו ט' ומת בשמדו בלא בנים אינה צריכה יבום דהא לאו אחיו הוה ואין זקוק לה חליצה י' עד כאן.

ג גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו הרי הם כזרים ואין להם זה על זה יבום אפילו אחד מהם הורתו שלא בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה. משנה בפרק נושאין (יז): ומ"ש ואפילו הם תאומים ונולדו בקדושה. כלומר אבל הורחם היתה שלם בקדושה: הרי הם כזרים ואין להם אחוה עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה. נתימח טז:

ד—ה כתב רב שרירא גאון נפלה לפני משומד וכו' ורב יהודאי כתב אי כד נסבה בעלה הוי יבם משומד לא בעיא חליצה מיניה ואם היה הבעל משומד ויושבת תחתיו וכו' ומת בשמדו בלא בנים אינה צריכה יבום דהא לאו אחיו הוה ואין זקוק לה חליצה י' עד כאן.

ד—ה כתב רב שרירא גאון נפלה לפני משומד וכו' ורב יהודאי כתב אי כד נסבה בעלה הוי יבם משומד לא בעיא חליצה מיניה ואם היה הבעל משומד ויושבת תחתיו וכו' ומת בשמדו בלא בנים אינה צריכה יבום דהא לאו אחיו הוה ואין זקוק לה חליצה י' עד כאן.

דרכי משה

(ב) וכן ו כתב בנמוקי יוסף פרק גט פשוט (דף רל"ז ע"א) (עו: ד"ה לאו אורחיה למידק, ה"ב) דאשה או קרוב נאמנים על היבם או על היבמה שהיא אשת המת: (ג) וכן כתב נמוקי יוסף פרק ב' דיבמות (דף ת"ז ע"א) (ד: ד"ה מתני'):

פרישה

דלו ליכא למיעט להרבה משנה אינה זקוקה לחליצה דשראל ומומר אין נעשין לאחין וכו' (יבמות ל. ע"י"ש) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבוא נפרק הסולן כחזק דגריס הללו וכתב שהעמיק מספר העיטור ולא כחזק וכו' יהודא כתב דמשמע דפליג אלדעיל אלא וכתב רב יהודא שנראה שמפרשו. צ"ת יוסף: (ה) הוי יבם מומר לא בעיא חליצה. ע"ן נחשונה מהר"י מינן (סי' יז) שמילק ג"כ מה והאריך ע"ש:

הגהות והערות

כשישוב היבם בתשובה אחר כמה ימים, והאמר רב אדא בר אבהו משמיה דרב (יבמות ל. ע"י"ש) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבוא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה. דאין סברא לומר שהמשומד חלוי ועומד בניני האחווה שאם ישוב יהיה כאחיו ואפילו בעת שהוא משומד, ואם לא ישוב לא יהיה כאחיו, משום דגורם ביטול האחווה היא השמרא בעלמא לא העדר תשובתו: יג] צ"ב לכאורה דכיצד אפשר לפרש דברי רב שרירא שתלה הזיקה ליבם בהורחור ולידתו בקדושה, שבאופן שהיה משומד בשעת הקידושין אינה זקוקה. גם כל הנידון אם רב יהודאי לחלוק או לפרש צריך קצת ביאור לכאורה, דרב יהודאי קדם לרב שרירא, ומה שיש לדון הוא רק אם דבריהם מסכימים או חולקים. ובכנה"ג הגהת כ"י אות ה כתב שכתובות מהר"י בן חביב שבש"ת הרא"ם סימן מו נקט שרב שרירא פליג ארב יהודאי וס"ל שאפילו היה האח משומד בשעת קידושין זוקק. וכן נוקט בפשיטות מהר"י בן לב בח"א כלל בסימן טו: יד] דהא לא מפיקין [במשנה דמי שיש לו אח מכל מקום זוקק] אלא ולד שפחה ונכרית. ועוד דמשומד אעפ"י שחטא ישראל הוא וקידושו קידושין וכו' וכיון שיש להם קידושין זיקה נמי יש להם וכו' וכל שכן שאשתו הנושאה לו בקדושה שאם נשתמד לאחר מיכן זיקת האם הכשר לא נסתלקה ממנה. ע"כ וכו' והניח הרב בצ"ע (מגיד משנה שם): טו] נראה כוונתו בבעל שהמיר אחר נישואין ולכן כ' וכל שכן וכו' וכמ"ש הרשב"א [בכנה"ג כיון שנישאה לו בקדושה, פשיטא שלא נסתלקה זיקת האם הכשר כשנשתמד לאחר מיכן]:

וב"ש רבינו ולא ידענא למה לא תהיה אשת משומד זקוקה לביבום ודאי קושטא דמילתא הכי דאשם משומד זקוקה ליבום ואפילו קידשה אחר שנשחמד ואפילו בנו או בן בנו עד כמה דורות אע"פ שנשארו בשמדות כל זמן שהם בני ישראליות או משומדות קידושיה קידושין ונשותיהם הישראליות או המשומדות זקוקות ליבום כדמשמע בסוף פרק קמא דיבמות (מז):

דקידשה על תנאי וכנסה סתם וכו' לדברי התוספות (שם עג. ד"ה אלא) אפילו קידשה וכנס על תנאי ואח"כ בעל סתם זריכה גט ולהר"ף (שם לד:) והרמב"ם (פי"ז מאשיות ה"ג) אפילו בעל לאלתר אחולי אחליה לתנאיה וזריכה גט ומהר"מ (פגהות אשר"י פי"ו דכפוזות סי' יב) מוסף דאפילו בעל על תנאי זריכה גט דמסתמא התנאי לא היה אלא משום כחובה אלא אם כן יתנה צפירוש אף

למה לא ידענא (ו) [ב] למה לא ידענא רב אסי גוי שקדש בזמן הזה מושפין לקידושי חיישין שמה מעשרת השננים הוא ואסיקנא (שם יז.) ללא היא משום דגמירי דנתי דהוא דלא אצטריי אצטרו משמע הא לאו הכי היה חיישין לקידושי. וזה דבר פשוט כפימא דכותחא וכבר כתב בן מהר"י קולון ז"ל בשורש פ"ה כהן. יש לתמוה על מי שעלה על דעתו היטור. ועל רב יהודאי שנכתב בשמו איני תמה משום דגמירי דמאור עינים הוא ולפעמים היו תלמידיו כותבין בשמו מה שלא עלה על דעתו וכמצינו אף על תלמידיו הכותבים כן יש לתמוה. ועל בעל העיטור שהעתיק דבריהם יש לתמוה למה לא רדפס וכתחם עד החרמה דדבר פשוט הוא דאין לדברים אלו שורש וענף ולא שום דבר סתם כלל ואי לו למי שמיקל בהו. ודבר פשוט הוא שאין דברים הללו אמורים אלא בצן ישראלית או מומרת אבל בן כותית או שפחה אפילו מישראל שלא נשחמד כבר נכתב דינו בסמין שקודם זה (סוף עט):

לפי יבם שיהיו כל בעילותיו למפרע שלא לשם קידושין ולדעתא דהכי נתקדשה ונישאת לו אבל איהו גופיה ודאי בשעת ביאה בעל כלי תנאי שהיה הוא לא התנה עמה כלום ואינו דומה לקדש על תנאי וכו' דלר"ך שיתקיים התנאי נחייז ואם לא יתקיים יהיו בעילות ונות גם לשם הוא התנה עמה ובעל לשם ונות אס לא תקיים התנאי נחייז ואם לא יתקיים יהיו בעילות דוד הכהן בשבועה (ש"מ הר"ך) בית חשיעי (מדר ט-ט) שכתב גם כן סברא זו דלא היא בעילת ונות והאריך. גם המיר (שם מדר ו-ו) אפילו בלא תנאי אלא שאותו דון לא היה סתם משומד גם כן אחר (שם מדר ו) דהרמב"ם ראה לומר דוקא עובד עבודה וזה לאחד ולא משומד לכל התורה אבל אין נראה כלל לחלק בזה כדכתבנו לעיל:

ד ולא ידענא למה לא תהיה אשת מומר זקוקה לביבום. כתב בית יוסף ודאי קושטא דמילתא הכי דאשת מומר זקוקה ליבום ואפילו קידשה אחר שהמיר וכו': ומה שכתב (בית יוסף) ואפילו קידשה אחר שהמיר וכו' טעמו דלא מיבעיא קידשה קודם שהמיר לנמאן דלמר נישואין מפילין פשיטא דזקוקה ליבום אלא אפילו קידשה אחר שהמיר דאיהו זקוקה ליבום לנמאן דלמר נישואין מפילין אפילו הכי יש להחמיר כיון דלנמאן דלמר מיתה מפלת זקוקה היא ליבום כגו. אבל לפי עניות דעמי נראה דאיכא דאשכחא דמסתמא דבקדשה אחר שהמיר ודאי דקידושי קידושין דכיון דאין אשה מתקדשת אלא לדעתה והיא פשטה ידה וקיבלה קידושין מן המומר א"כ ראונו בכך ומקודשת דאע"פ שחטא ישראל הוא אבל היכא דקדשה ואח"כ נשחמד אן סהדי דלא קיבלה קידושין ממנו ולא נישאת לו אלא על דעת שיחזיק בה ישראל אבל היכא שיהפוך דמו על זה לא היה ראונו ולא היה דעתה שיהיו קידושין אלא המעוה יהיו מתנה ונמשך שכל בעילותיו למפרע היו בעילות ונות וכדפירשתי לעיל (פ"ג ד"ה מיהו מהר"י). ועוד יש לומר טעם אחר דמשומד לא נקרא בשם אחיו דהא אין מנווין להחיותו כו' ואי נקרא אחיו קרי כאן (ויקרא נה לו) ותי אחיך עמך ומשום הכי שרי להלוותו ברבים דלגבי נשך כתיב (שם) אחוה והא דלמרינן (פטהדין מד.) אע"פ שחטא ישראל הוא היינו בדברים דלא כתיב אחוה כגון קידושין וגטין ומטעם

פרישה

(1) למה לא תהיה אשת מומר זקוקה לביבום. עיין דרישה:

דרישה

בשורש פ"ה שיש כדן לתמוה על מי שעלה על דעתו היתר זה ועל רב יהודה שנכתב היתר זה בשמו איני תמה משום דגמירי דמאור עינים הוה ולפעמים היו תלמידיו כותבין בשמו מה שלא עלה על דעתו וכמבואר אף על תלמידיו שכתבו כן ועל בעל העיטור שהעתיק דבריהם יש לתמוה וכו' עיין שם שהאריך:

קנז [ב] למה לא תהיה אשת מומר זקוקה לביבום. זה לשון בית יוסף ודאי קושטא דמילתא הכי הוא ואפילו קידשה אחר שהמיר ואפילו בנו ואפילו בן בנו עד כמה דורות אף על פי שנשארו בהמרתם כל זמן שהם בני ישראליות או מומרות קידושיה קידושין ונשותיהן הישראליות או המומרות זקוקות ליבום כו' עד וכבר כתב מהר"ק ז"ל

הגהות והערות

מהמהרי"ק. ובאמת ליחא במהרי"ק לפנינו: כהן הראייה מסוף פרק קמא דיבמות כתב גם הרשב"א בחידושי יבמות (כב. ד"ה מתני') [אלא שהוא כתב כן גם לענין שיבם מומר וזקן] והוכיח עוד מיבמות (מז): טבל ועלה הרי הוא כישורא לכל דבריו וכו' דאי הדר ביה ישראל משומד הוה ואי קדיש בח ישראל קידושי קידושין. וסיים הרשב"א, וכיון שיש להם קידושין זיקה נמי יש להן כדמשמע בהרבה מקומות וכל דקידושי קידושין זיקתו זיקה. [ועי"ש במהרי"ק דהוכיח מכח הסוגיא דספ"ק דיבמות דאף הגאונים פשוטרים מיבום ביבם מומר, מטעמים שיתבארו בב"י ביבום הסמוך, כבעל מומר ואח כשר מדרן]: כן בעבוד"א דר' אמי (גיטין מז: בסופו) [שנזכר שם שאין פורין מומר להכעיס שנסבה] (הגהמיר המצוין לקמן בדברי הכ"ח):

כך נראה דצ"ל, מהא: כגן צריך ביאור לכאורה, דהיבית יוסף כתב דיבור הבא דנישואין ומיתה מפילין נאמרו לגבי יבם משומד שאם בשעת נפילה הוא משומד אינה נופלת לפניו כיון שאסורה לו, אבל אם היבם ישראל כשר והבעל משומד לכאורה אין תלוי בזה שהרי מותרת ליבם. גם אם היה תלוי בזה היה צריך להיות לכאורה שלמ"ד מיתה מפלת לא תיזקק אפילו בנשחמד אחר נישואין כמו שכתב הב"י בשם הגהמ"ד גבי יבם משומד. ולכאורה כוננת הב"י כמ"ש ואפילו קידשה אחר שהמיר פשוטה, כמ"ש לעיל הערה טו מדברי המ"מ בשם הרשב"א, דהיא דקידשה קודם שנשחמד, ודאי היו קידושין גמירין, פשיטא דזיקת האח הכשר לא נשתלקה ממנה: כדן בבית יוסף הלשון, וכבר כתב בן מהר"ק וכו' יש לתמוה וכו'. ונראה מזה שמהמלים יש לתמוה, הוא לשון כ"י ואינו

קנז¹⁶¹ נפלה לפני יבם מומר. במרדכי פרק החולץ הביא בשם מר רב יהודאי גאון ושאר גאונים שכתבו דיבם מומר אינו זוקק אשת אחיו (ופטורה) [ופטורה] בלא חליצה וכן אם הבעל מומר ומת בהמתו אין אשתו צריכה חליצה ע"ש שכתב במרדכי

טעמא דגאונים ז"ל משום דמומר להכעיס מותר להלוות ברבית משום דלא אחיך הוא וגבי נשך כתיב אחוה ע"ש, וקשה לי דהתם מיירי באחוה דמצות שהרי אפי' אינו אחיו ממש אסור להלוותו ברבית אלא משום דכל ישראל אחי' במצות ניהו ולהכי במומר דלאו אחיו במצות מותר להלוותו ברבית אבל ביבום מיירי באחים ממש א"כ אפילו אינו אחיו במצות מ"מ אחיו הוא:

מומר אינו אחיו במצות אבל נחשב אחוה ממש

ועיין ב"י שכתב ז"ל ויש לתמוה על מי שעלה על דעתו היתר זה ועל מר יהודאי גאון שנכתב בשמו משום דגמירי דמאור עינים הוי ולפעמים כותבי תלמידיו בשמו מה שלא עלה על דעתו אך על תלמידיו הכותבין כן יש לתמוה ועל בעל העיטור שהעתיק דבריהם למה לא רופס כו' דדבר פשוט הוא שאין לדבריהם אלו שורש וענף ולא שום צד סמך כלל עכ"ל וע"ש:

ובכרי שלא להשוות הבעל העיטור ותלמידי הגאון ח"ו כטועים בדבר משנה נראה לענ"ד בטעמא דהגאונים. משום דכבר כתבו הגאונים דמומר אינו יורש דבר תורה, ובתשובת הרא"ש כלל י"ז כתב בשם רבינו משלם בשם רבינו קלונימוס רכי המיר לא מקרי זרעי ולא ירית לי' לאבוהי כדכתיב להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו כו' עד מי שזרעו מיוחס אחריו יצא מומר שאין זרעו מיוחס אחריו ע"ש. וכן במרדכי פ"ק דקידושין פסק מר רב צדק גאון דמומר אינו יורש את אביו והא דפריך ודלמא ישראל מומר שאני הכי פירושא דלמא ישראל מומר מוריש לבניו ע"ש. ומשמע מדאורייתא קאמר מרדכיא לי' הא דישראל מומר שאני וכן הכריח מהרד"ך בחשו' בית כ"ח ע"ש. וכיון דאינו יורש את אביו ד"ת ממילא אינו זוקק אשת אחיו ליבום דיבום בנחלה תלי' רחמנא כדאמרינן פ"ק דיבמות רף י"ז יחדו מיוחדים בנחלה פרט לאחי' מן האם ופירש"י שירושין נחלה אחת וירושין זה את זה. וכיון דמומר אינו יורש את אביו לא הוה מיוחדין בנחלה וה"ל כאחין מן דאם שאינו זוקק ליבום:

מומר אינו זרעו לירושו

יבום בנחלה תלוי

סימן קנז

דיני גרים ומומר ואיזה נקרא אח ליבום

ובו י סעיפים

א. מי שיש לו אח מאביו אפילו הוא ממזר או עובד ע"א ואפילו הוא קטן משיצא ראשו ורובו לאויר העולם קודם שימות אחיו הרי זה זוקק (פי' קושך מענין וסוף אסור בזיקים) את אשתו ליבום אפילו הוא גוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות מהם לא תנשא כל זמן שהוא חי אבל אם הוא אחיו מאמו או שנולד אחר מותו יבמתו מותרת לשוק וכן אם היה לו אח מהשפחה או מהנכרית אינו זוקק את אשתו אע"פ שהיתה לידתו בקדושה הואיל והורתו היתה שלא בקדושה:

ב. אפילו קרוב או אשה או עבד או קטן שהוא מכיר ונבון נאמנים לומר זה פלוני אחי פלוני מאביו וזה היא יבמתו וחולצים או מיבמים על פיהם:

ג. גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו אין להם אחוה כלל אפילו אחד מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והב' הורתו ולידתו בקדושה ואפילו הם תאומים ונולדו בקדוש' אין להם אחוה עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה:

ד. ¹⁶¹ נפלה לפני יבם מומר יש מי שמתיר אם היה מומר כשנשא אחיו ואין לסמוך עליו: הגה מיסו אס עברה ונשאת בלא תליצה כי לא ידעה שהיה לה יבם ואח"כ נודע שיש לה יבם מומר לא תלא (מהר"י מ"נ"ז סי' ב') וי"א דוקא אם חלץ לה לבסוף (מהר"י סי' נ"ד ובנימון ז"ל) היה לה שני יבמים אחד מומר והוא הגדול ואחד קטן והוא יקרלל לא תחלוץ אלא מן היקרלל ואפילו כדעבד לא מהני מן המומר (כן הציב מוהר"ם וכ"כ מהר"א ומהר"ק) אבל אם הוא אנוס מהני כדעבד (כי"כ סי' א') והמקלס אשך ויש לו אח מומר יכול לקדש ולהתנות בתנאי כפול שאם תפול לפני מומר ליבם שלא תהא מקודשת (מהר"י ב"י"ן):

ה. היה המת מומר אשתו זקוקה לאחיו (וה"פ זרעו שיש לו משקללית) (כ"י וד"ע):
ו. לא היה מוחזק באחים ואמר יש לי אחים אינו נאמן בא אחד ואמר אני אחיו אינו נאמן ואפילו עד אחד (או קרוב) מעיד עליו שהוא אחיו אינו נאמן להוציאה מחזקתה:

ז. היה מוחזק באחים ואמר בשעת מיתתו אין לי אחים אינו נאמן וכן אם אמר על מי שהוחזק אחיו אין זה אחי אינו נאמן:

ח. לא היה מוחזק באחים ויצא קול שיש עדים שיעידו שיש לו אחים והעדים במדינה אחרת אפילו אמר הוא בשעת מיתתו אין לי אח הרי זו חוששת ותמתין עד שיביאו עדים שאמרו וישאלו:

ט. אשה שאין לבעלה בן ולא אח וחמותה וחמיה במ"ה ומת בעלה מותרת לינשא ולא חיישין שמא ילדה חמותה זכר והיא זקוקה לו אבל אם יצאתה חמותה מכאן מעוברת חוששין שמא ילדה זכר והיא זקוקה לו:

מוצק. שוב ראיתי בריטב"א דיכמות שכתב רש"י תרתי בעי יורשין זא"ז ויורשין ירושה אחת מאביהם, א"כ יש להצדיק דברי הגאון ז"ל. ולקמן, סי' פ"ח ישבתי שיטת הגאונים על נכון:

ומצוה לקיים דברי חכמים, נלענ"ד עפ"י מ"ש רמב"ן פרשת דברים על פסוק [ב' ד'] אחיכם בני עשו, וז"ל יחוס ישראל מן אברהם וכל זרעו אחים כי כולם הם נימולים וזה טעם לא תתעב אדומי כי אחיך הוא רק בני הפלגשים ישמעאל ומדין וכל בני קטורה אינו באחזה מן הכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע עכ"ל, ואם כי דבריו צריכים נגר, כבר הארכתי עליהם בגליון מג"א סי' תקצ"א סק"ז ואין כאן מקומו, מ"מ נילף מיניה דמי שלא נקרא זרע לא(ח)[ב]יו לא נקרא אח ואחיו, ומשום כן ישמעאל ובני קטורה שלא נקראו זרע אברהם, שהכתוב הוציאם מדכתיב [בראשית כ"א י"ב] כי ביצחק יקרא לך זרע, ממילא אינם אחים לישראל, משא"כ עשו שהוא זרע ליצחק עכ"פ ע"כ נקרא אח לישראל. וא"כ אחרי שהניחו הגאונים דמומר אינו יורש אביו שלא נקרא זרעו המיוחס אחריו, א"כ ממילא לא נקרא אחי ואחיו, ויש להצדיק דברי הגאונים הנ"ל לא מטעם ירושה אלא מטעם קריאת שם הנ"ל. אלא דצריך להתיישב קצת הא עשו ישראל מומר הוה [קידושין י"ח ע"א], ואין נקרא זרע יצחק:

ואלו היתה הנחה זו אמיתית שמומר לא נקרא זרע אביו, א"כ בפשיטות יש לקיים דברי הגאונים מטעם דכתיב [דברים כ"ה ז'] להקים לאחיו שם בישראל, דבן הנולד ליבם כאלו נולד להמת, כמו דמייתי רמב"ן, מקרא [רות ד' י"ז] יולד בן לנעמי, והכא התורה מעידה בבעילת נכרי כי יסיר את בנך מאחרי [דברים ז' ד'], נמצא זה המומר כשייבם אשת אחיו ומוליד ממנו בן מסירו מאחרי ה', ואלו היה להמת עצמו בן שסר מאחרי ה' לא נקרא שוב זרעו, ואין נאמר להקים לו שם בישראל ע"י זרע שיסיר, מאחרי ה', נמצא מטעם זה לא קם לייבם ולא לחליצה. אלא דשמעתא זו מרפסן איגרא א"כ מי שיש לו בן והמיר ר"ל ואין לו זרע קיימא זולתו

וצ"ע.

(ח) נראה שכונת מרן למ"ש רמב"ן בראשית ל"ח ח' בסוד וד"ל: "...וזה ענין וכו' נעמי והשכנות", ר"ל שאמרו לה יולד בן לנעמי, וכמ"ש הלבוש בכיאוורו אבן יקרה על הריקאנטי שם, וכ"כ באלשיך רות שם.
(ט) שיסור כצ"ל.

וכדומה, הרי קמן שלא שב, א"כ אינה זקוקה כלל דלאו אח הוא וא"ש:

אלא שתה"ד סי' רכ"ג הקשה דבשלמא אחזה דכתיב גבי וחי אחיך עמך ולכל אבידת אחיך וכדומה דמיירי מסתם בני אדם שאינם אחים בתולדה מבטן ומלידה ומהריון, ולא נקרא אחים אלא ע"י אחים במצוה, למעוטי מומר, אבל אחזה דיבום היינו מלידה ומבטן וההוא אפי' מומר נמי אחיו הוא, שהרי אח עשו ליעקב כתיב [מלאכי א' ב'], וכתוב [במדבר כ' י"ד] כה אמר אחיך ישראל, מחמס אחיך יעקב תכסך בוושה [עובדיה י'] וכדומה, אע"ג דעשו ישראל מומר הוא מ"מ אחים מן הבטן הוא. ובספר אבני מלואים [שם] כתב זה כאלו היא חידושו, ואינו אלא דברי תה"ד הנ"ל. וקושיא גדולה ועצומה היא וצריכה נגר:

שוב כתב באבני מלואים סי' קנ"ז הנ"ל לפי שיטת גאונים דמייתי בתשו' הרא"ש [כלל י"ז סי' י'] דמומר נהי דמוריש לבניו כדילפינן מירושה לעשו נתתי את הר שעיר, מ"מ אינו יורש את אביו, כדכתיב [בראשית י"ז ז'] ולזרעך אחריו מי שזרעו מיוחס אחריו לאפוקי מומר, א"כ אחזה דיבום דבירושה תלי רחמנא, דאמרינן ביבמות י"ז ע"ב יחדו מי שמיוחדים בנחלה לאפוקי אח מן האם ע"ש, ומומר נמי לפי הנ"ל כאחים מן האם דמי דאינו מיוחד עמו בנחלה, ומעתיק שם לשון רש"י שפירש מיוחדים בנחלה שיוורשין נחלה אחת ויורשין זא"ז עכ"ל. ותמהתי מאוד על הגאון הזה שהעתיק לשון רש"י אגב שיטפא ולא נזכר דברש"י לא נמצאו תיבות אלו שיוורשים נחלה אחת, אלא שיוורשים זא"ז ע"ש, היות כן הדבר תלוי במה שיוורשים האחים זא"ז ולא במה שיוורשים שניהם את אביהם, וא"כ לפי הנחה הנ"ל דמומר לא נקרא זרע אביו אבל נקרא אחיו, א"כ כי היכי דמימעט מירושת אביו מדכתיב בפרשת נחלות שהבן יורש אביו והאי לאו בנו הוא, ה"נ איתרבי לירושת אחיו מדכתיב אחים ירשו זא"ז והאי נמי אח הוא, ושפיר הוה מיוחד בנחלה, לא דמי לאחינן מן, אס, וקושיית התה"ד על הגאונים כראי

(ה) עיין פ"ת ח"מ סי' רפ"א סק"ב דיש הסוכרים דירושת אחים הוא בלא משמוש.

(ו) ציון זה הוא תוספת שכנראה הוסיף מרן עצמו על גליון פנקס התשובות שלו אחר שכתב את תשובה סי' פ"ח, והמור"ל הראשון ערכן סי' התשובה לפי סדר סימני הספר.

(ז) ע"ע להלן סי' פ"ח ד"ה אבל, וחאו"ח סי' קט"ה ד"ה

שהעתיק דנריהם למה לא רדפס כו' דדבר פס"ג הוא שאין לדברים אלו שורש וענף ולא שום דבר סמך כלל כו' ע"ש.
 וכדי שלא להשוות הנעל העיטור ותלמידי הגאון מהו כטועים בדבר משנה נראה לענ"ד בטעמא דהגאונים, משום דכבר כתבו הגאונים דמומר אינו יורש דבר תורה, ובתשובת הרמ"ם כלל י"ז כתב בשם רבינו משלם בשם רבינו קלונימוס דכי המיר לא מקרי זרעו ולא ירית ליה לאפיה כדכתיב להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו כו' עד מי שזרעו מיוחס אחריו ולא מומר שאין זרעו מיוחס אחריו ע"ש, וכן במרדכי פ"ק דקידושין פסק מר רב זדק גאון דמומר אינו יורש את אביו והא דפריך ודלמא ישראל מומר שאני הכי פירושא דלמא ישראל מומר מוריש לבניו ע"ש, ומשמע מדאורייתא קאמר מדקשי' ליה הא דלמא מומר שאני

וכן הכריח מהרד"ך נחשו' בית כ"ח ע"ש, וכי' דאני יורש את אביו ד"ת ממילא אינו זוקק אשת אביו ליטום דיטום בנחלה תליא רחמנא כדאמר' פ"ק דיבמות (דף י"ז) יחדו מיוחד' בנחלה פרט לאחי' מן האם ופירש"י שירשין נחלה אחת וירשין זה את זה, וכיון דמומר אינו יורש את אביו לא הוו מיוחדין בנחלה וה"ל כאחין מן האם שאינו זוקק ליטום⁸⁴.

קס"ב [א] ואחר שחלצה כותבין לה ב"ד, ומדין זמן בשטר חליצה עיין נחשו' הריב"ש סי' שפ"ה

שכתב להרצ"ר חסדאי ז"ל והוא שכתב כבודך שמדברי נראה שבאחי לדמות הישר זה של זאת האשה בעט חליצה אלמא לא נתקן זמן בעט חליצה כו' ואמרת שהדין עמי בדין זה דודאי טעם גט אשה לא שייך בעט חליצה דינס אין לו פירות חנות דנת אחתו שנחשף לאחיו ותפול לפניו ליטום ותונה בתמן מועט שבין מיטה ליטום או לחליצ' אפי' לר' יוחנן דדאי לא שכיח ולא חיישי' להכי וכ"ש לדעת רש"י שאין בינמה לשוק אפי' איסור לאו כו', ואני לא

באה זו בנות ואין חוששין משום כלה לא הו' יהיב לה אהני ור"י כר"י קידושין מחזיק קידושין דאף שנתן לה כספים חוששין לאו דאמתי ניהו אלא מחנה בעלמא לא מיהמני כלל לומר שלא לשם הוכחה ניכרת מחוך מעשיהם כל שיש הוכחה ניכרת מחוך מעשיהם שנתן לאחר היחוד הו' ראי' שלא היה נכסיו כספיו שנתן לאחר היחוד דלמא יבנהו אלא משום דס"ל דלא למימר למחנה בעלמא יהיב לה וכמו שפירש"י, הוכחה ניכרת הוכחה גמורה הניכרת לב"ד דאינו לשם קידושין בלא לאחר היחוד מ"מ הו' ראי' ואגלאי מלתא לשם קידושין, הו' ראי' ברורה לדברי הרמ"ם ז"ל⁸².

ממרדכי סי' ק"ז] הביא בשם מר רב יהודאי שכתב דינס מומר אינו זוקק אשת אחיו גלל חליצה וכן אם הנעל מומר ומת בהמתו אין אשתו ע"ש שכתב במרדכי טעמא דגאונים ז"ל משום להלוות מותר להלוות ברבית משום דלאו אחיך הוא וגבי וקשה לי דהתם מיירי באחיה דמזנות שהרי מותר להלוות מומר דלאו אחיו במזנות מותר להלוותו מ"מ אחיו הו' הו'⁸³.

דין כ"י שכתב ז"ל יש לתמוה על מי שעלה על דעתו הישר זה ועל מר יהודאי גאון שנכתב בשמו משום דגמירי האיר עינים הו' ולפעמים כותבי' תלמידיו בשמו מה שלא עלה על דעתו אך על תלמידיו הכותבין כן יש לתמוה ועל נעל העיטור

מלוואי חותם

חוששים לסבלותו כי כיון שהוכחה הוא מענין אחר ואין הבעה"ד מכוון במעשיו לומר שקירש בסבלותו או שלא קידש אלא מילתא אחרתא עבדי ומהו אנו מבינים שלא קידש בסבלותו אעפ"י שלא הו' נאמן בהכרח ממעשיו אם הו' מכוון לזה אכל הכרח שבא ממילא בלא כוונה עדיף טפי ע"ש וא"כ בניטין ע"כ ע"כ כן הוא שלא נתכוון לדבר אלא שפרע לה שכר ביאתה ואתנה וממילא אנו מבינים שלא בעל לשם קידושין, משא"כ בהא דחשו' הרא"ש לפי הבנת משנה למלך שלא אמר דבר קודם יחדו אלא אח"כ אמר אלך ואבטל כדי שלא ירציאו עלינו דבה הו' פירש שלשם זה אמר כך שלא יאמרו בעל אחר גירושין אלא קודם גירושין הו' שנתכוון לבד במעשיו וקי' ובי עדיף זה מריבירו ויפה השיג מ"ל אלא שכבר כתבתי דברי ראשונים וקאי על הוכחה שקודם יחדו עכ"ל, ועיין עוד באור גדול סי' ט' אות ו' בהגהה מש"כ לפי"ד רבינו ע"ש.

83) עיין נחשו' חתם סופר אהע"ז ח"ב סי' ע"ד שכתב שכבר הקשה כן החר"ד סי' רכ"ג דבשלמא אחים דכתיב גבי לכל אבידת אחיך וכדומה דמיירי מסתם בני אדם דאינם אחים בתולדה מבטן ומלידה ולא נקרא אחים אלא ע"י אחים במצוה למעוטי מומר אבל אחיה דיבום דהם אחים בתולדה מלידה וכזה אפי' מומר נמי מקרי אח שהרי אח עשוי ליעקב כתיב ע"ש.

84) עיין נחשו' חתם סופר אהע"ז ח"ב סי' ע"ד שכתב על רבינו דברש"י לא נמצאו חיבות אלו שירשים נחלה אחת אלא שירשים זא"ז ע"ש אי"כ הדבר תלוי כמה שירשים האחים זה את זה ולא כמה שירשים שניהם את אביהם, וא"כ לפמ"ש רבינו לעיל דמומר נקרא אחיו וא"כ יורשים זה את זה ושפ"י הו' מיוחד בנחלה, אמנם הריטב"א ביבמות שם כתב דלרש"י תרתי כפי יורשים זא"ז יורשים יורשה אחת מאביהן ולפי"ז אי"ש ד' רבינו עכ"ד החת"ס, והנה כל קו' החת"ס הוא רק להסבירין דאת יורש אחיו ולא ע"י משמש גלל להסבירין דאת יורש רב ע"י משמש עיין בכמה"ה סי' רצ"ו ובתשרי הריב"ש

יה א"כ מוכח הו' עדי יסוד
 ר"א"ש וכמו הפירו על דאי לא לא הו' א"כ די קדושין כן דמורה דלא בעיל לא מהי
 שאלו ואתה
 חוששין
 חתונה
 וק"ל
 ע"ע
 דל
 אן
 זר
 זל
 ח

